

Μητροπολίτης Μπάτσκας Ειρηναίος (Μπούλουβιτς): Γιατί δεν υπέγραψα

Με επιστολή του ο **Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μπάτσκας** (Πατριαρχεῖον Σερβίας) κ. Ειρηναίος (Μπούλουβιτς), πνευματικό τέκνο του αγίου Ιουστίνου Πόποβιτς, εξηγεί τους λόγους που δεν υπέγραψε το κείμενο **«Σχέσεις της Ορθοδόξου Εκκλησίας με τον λοιπό χριστιανικό κόσμο»**.

Ἐπισκόπου Μπάτσκας Εἰρηναίου:

Περὶ τῆς νεωστὶ θριαμβευτικῶς μὲν, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ πάντα πειστικῶς ληξάσης ἐν Κολυμπαριῶ Κρήτης “Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου” τῆς καθ’ ἡμᾶς Ἐκκλησίας, ἤδη μὴ ἀναγνωριζόμενης ὡς τοιαύτης ὑπὸ τῶν ἀπουσιασασῶν Ἐκκλησιῶν, χαρακτηριζόμενης μάλιστα ὑπ’ αὐτῶν ὡς “συνελεύσεως ἐν Κρήτῃ”, ἀμφισβήτησιν τιθέμενης καὶ ὑπὸ πλείστων συμμετασχόντων ἐν αὐτῇ ὀρθοδόξων ἀρχιερέων, ἐδημοσιεύθησαν κατ’ αὐτὰς καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ δημοσιεῦνται πάμπολλα σχόλια, καλοπροαίρετα καὶ ἤκιστα καλοπροαίρετα, ἀντικειμενικά, ὅσον ἔνεστι, καὶ ὑποκειμενικά, φιλαλήθη καὶ τῆς ἀλήθειας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον διαστρεβλωτικά, αὐθόρμητα καὶ παρηγγελμένα, συμφεροντολογικὰ καὶ ἀνιδιοτελῆ, ἀπολογητικὰ καὶ πολεμικὰ, θεολογικῶς συνεπῆ καὶ θεολογικῶς ἀσυνάρτητα...

Ἐν ἐκ τῶν θολῶν σημείων τῆς σχετικῆς ἐνημερωτικῆς καὶ σχολιαστικῆς ὑπερπαραγωγῆς εἶναι τὸ θέμα τῆς ὑπὸ τινων ἀρχιερέων ὑπογραφῆς ἢ μὴ ὑπογραφῆς τοῦ ἐπίμαχου προσυνοδικοῦ καὶ κατὰ τὴν Σύνοδον βελτιωθέντος πῶς κειμένου «Αἱ σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον”.

Ἐπειδὴ ὑπῆρχον ἐν προκειμένῳ ἡ ἀσάφεια καὶ ἡ ἀβεβαιότης περὶ τοῦ τίνες δὲν ὑπέγραψαν καὶ διατί δὲν ὑπέγραψαν, ὠρισμένοι ἀρχιερεῖς προέβησαν εἰς δηλώσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπαντοῦν εἰς τὸ περὶ ὑπογραφῆς ἐρώτημα καὶ αἰτιολογοῦν -ἢ καὶ δικαιολογοῦν- τὴν ἄρνησίν των νὰ συνυπογράψουν τὸ ἐν λόγῳ κείμενον. Προκειμένου περὶ τοῦ χαράσσοντος τὰς γραμμὰς ταύτας ἐκυκλοφόρησε μὲν ἡ ὀρθὴ εἶδησις, ὅτι εἶναι εἷς ἐκ τῶν μὴ ὑπογραψάντων, ἀλλ’ ἔμεινεν ἀνεξήγητον εἰς πολλοὺς ἀδελφοὺς τὸ πῶς καὶ διατί, δοθέντος μάλιστα, ὅτι αὐτὸς ἐπὶ δεκαετίας, ἀδιαλείπτως καὶ ἐνεργῶς, ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς Συνόδου καὶ εἰς τὴν προσπάθειαν ἐπεξεργασίας καὶ διορθώσεως τῶν πρὸς συνοδικὴν συζήτησιν ἐγκριθέντων κειμένων. Προτοῦ ὅμως προχωρήσω εἰς τὴν ὀφειλομένην ἀπάντησιν, ἐπισημαίνω ἐν παρόδῳ, ὅτι δὲν ὑπῆρξα ὁ μόνος μὴ ὑπογράφας ἐκ τῶν εἴκοσι πέντε παρόντων ἐν Συνόδῳ Σέρβων ἀρχιερέων, καθὼς ἄφηναν νὰ ἐννοηθῇ δημοσιεύματα “καλοθελητῶν” τινῶν, ἀλλ’ ὅτι οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπέγραψαν. Ἐκτὸς τούτου, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι δὲν ὑπέγραψαν τὸ κείμενον. Τοῦτο, κατὰ συνέπειαν, εἶναι ἄκυρον, ἐφ’ ὅσον, συνωδᾶ τῇ ἀπὸ τοῦ 1961 ἰσχυοῦσα ἀρχὴ τῆς ὁμοφωνίας, καὶ εἷς ἀρχιερεὺς νὰ μὴ ὑπογράψῃ (ἐνῶ ἀπαιτεῖται ἡ ὑπογραφή του!), τὸ ἔγγραφον εἶναι ἀνυπόστατον.

Εἷς ἐκ τῶν λόγων, διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ὑπέγραψα τὸ κείμενον περὶ σχέσεων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας “πρὸς τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον”, οὐχὶ ὅμως ὁ σπουδαιότερος, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, μέλη τῆς Συνόδου, εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ λόγου, ἀλλ’ ἐστεροῦντο τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφίζεσθαι. Εἰς τὴν Σύνοδον, ἀντὶ τῆς ἀνέκαθεν κρατούσης ἀποστολικῆς καὶ πατροπαράδοτου ἀρχῆς, “εἷς ἀνὴρ-μία ψήφος”, ἴσχυεν ἡ ἀρχὴ “μία αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία-μία ψήφος”, ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον, ὅτι ψηφίζουν μόνον οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὰ ἐπακόλουθα τῆς καινοφανοῦς ταύτης ἀρχῆς εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. ἡ Σύνοδος δὲν ἐμφανίζεται ὡς θεσμὸς τοῦ Ἐνὸς καὶ ἐνιαίου Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ’ ὡς κοινοβουλευτικόν, τρόπον τινά, ὄργανον ἀνεξαρτήτων καὶ καθ’ ἑαυτὰς ὠλοκληρωμένων Ἐκκλησιῶν

2. ὁ σύλλογος τῶν Προκαθημένων ἐνεργεῖ ἐμπράκτως ὡς συλλογικός τις πάπας, εἴτε θέλομεν νὰ ἀναγνώρισωμεν τοῦτο τιμίως εἴτε ἐθελοτυφλοῦμεν σχετικῶς, καὶ

3. ἡ Σύνοδος ὑποβιβάζεται, ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, εἰς σύναξιν Προκαθημένων, ἐχόντων ἀπλῶς διευρυμένης συνοδείας, ὡς προσφυῶς ἐλέγχθη.

Ἐπομένως, ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ ὀρθόδοξου ἀρχιερέως καὶ ἑτεροδόξου παρατηρητοῦ ἐν Συνόδῳ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐκεῖνος δύναται νὰ ἀγορεύσῃ κατὰ βούλησιν, ἐνῶ οὗτος παρακάθεται σιωπηλός: οὔτε ὁ μὲν οὔτε ὁ δὲ ἀποφασίζει ὅ,τιδήποτε. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅμως, πρὸς τί ἢ ὑπογραφή τῶν μὴ δικαιουμένων νὰ ψηφίσουν ὑπὸ τὰ κείμενα; Διὰ νὰ σχηματισθῇ ἢ ἐντύπωσις, ὅτι τὸ συνοδικὸν σύστημα λειτουργεῖ, ἐνῶ ἀπρακτεῖ καθὸ ἀθετεῖται; Ἡ δὲ ἄλλον τινὰ λόγον; Ἄγνωστος, βεβαίως, ἀλλὰ δύναμαι τουλάχιστον νὰ μὴ προσυπογράψω ὅ,τι δὲν ἐκφράζει τὰς πεποιθήσεις μου.

Ὁ κυριώτατος ὅμως λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ὑπέγραψα, εἶναι τό, κατ' ἐμὲ τουλάχιστον, ἐκκλησιολογικῶς διφορούμενον καὶ ὑποπτον περιεχόμενον τοῦ κειμένου, εἰς τινὰ σημεῖα ἐγγίζοντος τὰ ὅρια τῆς ἑτεροδιδασκαλίας. Ὁ προβληματικὸς του χαρακτήρ δὲν ἐστιάζεται μόνον εἰς τὴν πλέον συζητήσιμον προτασίαν του, τὴν καὶ προκαλέσασαν τὰς περισσοτέρας ἐνστάσεις καὶ ἀντιρρήσεις τῶν συνοδικῶν Πατέρων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει (ἐν ὑστέρα παραλλαγῇ γνωρίζει) “τὴν ἱστορικὴν ὑπαρξίν τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν” καὶ ἡ ὁποία ἀντικατεστάθη, τῇ εἰσηγήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς φράσεως, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέχεται “τὴν ἱστορικὴν ὀνομασίαν τῶν ἄλλων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν”. Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἐλλαδικὴ διατύπωσις τυγχάνει προσεκτικωτέρα καὶ ἀκινδυνωτέρα ὡς ἀποφεύγουσα σοφῶς τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ἐξισώσεως τῆς “ἱστορικῆς ὀνομασίας” καὶ τοῦ ὄντολογικοῦ περιεχομένου τοῦ ὅρου Ἐκκλησία, δὲν διαφέρει ὅμως ριζικῶς τῆς πρότερας διατυπώσεως, καθ' ὅτι “ἡ ἱστορικὴ ὑπαρξις” δὲν ἰσοδυναμεῖ αὐτομάτως πρὸς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς φύσεως καὶ ὑποστάσεως τῶν ὑπὸ τὴν ἐν λόγω ἐπωνυμίαν ὑπαρχόντων ἐκκλησιαστικῶν ἢ, ἂν θέλετε, ἐκκλησιομόρφων ὀργανισμῶν. Ἀπλῶς αἴρεται καὶ ἀποκλείεται διὰ τῆς τελικῆς διατυπώσεως ἡ δυνατότης τῆς διττῆς ἐρμηνείας ἥτοι τῆς κατ' ἀκρίβειαν ὀρθόδοξου δογματικῆς ὀρολογίας καὶ τῆς ἀσαφοῦς καὶ ἐπαμφοτεριζούσης ἐν τινὶ μέτρῳ φρασεολογίας.

Εἰλικρινῶς καὶ ἀπεριφράστως δηλῶ, ὅτι ἤθελον ὑπογράψαι τὸ κείμενον ὡς εἶχεν, ἐν ἑκατέρῃ τῶν δύο ἐκδοχῶν του, ἅρα καὶ παρὰ τὴν σημασιολογικὴν διπλοῖδα τῆς προγενεστερῆς ἐκδοχῆς, ἐφ' ὅσον μόνον τὸ παρὸν σημεῖον ἤθελεν ἀποτελέσει τὴν «Ἀχίλλειον πτέρναν» τοῦ συνόλου περιεχομένου του. Δυστυχῶς ὅμως, τὸ κείμενον εἶναι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους -κατὰ τὴν γνώμην μου πάντοτε- δυσίατον καὶ ἀπαράδεκτον, διότι εἶναι ἄμικτον μίγμα τῶν καθαρῶς ὀρθόδοξων θέσεων καὶ τῶν “οἰκουμενικοῦ” ἤθους καὶ ὕφους ὠραιολογιῶν. Ὅμως “ἐπιλείπει με διηγούμενον ὁ χρόνος” ἐὰν προσπαθῆσω νὰ τεκμηριώσω τὸν ἰσχυρισμὸν μου τοῦτον διὰ παραθέσεων.

Προσωπικῶς φρονῶ, ὅτι τὸ ἐνδεδειγμένον ἐν προκειμένῳ ἦτο νὰ μείνῃ ὁ ὅρος Ἐκκλησία μόνον διὰ τὸν ρωμαιοκαθολικισμὸν (ὁ ὁποῖος, περιέργως, οὔτε μνημονεύεται μεμονωμένως εἰς τὸ κείμενον, ἐνῶ γίνεται κατὰ κόρον ἢ πρὸς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ἀναφορά), διότι ἡ ὑπερχιλιετῆς δογματικὴ διαμάχη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἡμῶν δὲν ἐκρίθη εἰσέτι ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἰ μὴ μόνον εἰς τὰς ψευδοοικουμενικὰς συνόδους Λυῶνος καὶ Φερράρας-Φλωρεντίας. Κατ' ἀρχὴν λοιπὸν -ἢ θεωρητικῶς ἔστω- ἐπιτρέπεται τὸ νὰ τρέφωμεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι ποιά τις μέλλουσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος θὰ ἀσχοληθῇ πρὸς τὸ θέμα τῆς διχοστασίας ταύτης καὶ θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἄρσιν τῶν “πετρῶν τοῦ σκανδάλου”, τουτ' ἔστι τοῦ **Filioque** καὶ τοῦ μεταγενέστερου, ὑπερτροφικοῦ **πρωτείου** ἅμα τῷ περιβοήτῳ “**ἀλαθήτῳ**” τοῦ

ἐπισκόπου Ρώμης. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν ταύτην καὶ μόνον θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνηται λόγος περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, τῶν δογματικῶν διαφορῶν ἤτοι τῶν τριαδολογικῶν παρεκτροπῶν καὶ ἐκκλησιολογικῶν καινοτομιῶν αὐτῆς οὐδόλως σχετικοποιουμένων ἢ παραμελουμένων, πολλοῦ γε δεῖ ἀγνοουμένων ἢ ἀμνηστευομένων. Σημειώτεον δέ, ὅτι αἱ ἐκ Ρώμης δι' ἀποσκιρτήσεως προελθοῦσαι κατὰ τὴν Μεταρρύθμισιν ἐκκλησιαστικαὶ κοινότητες ἀπεμακρύνθησαν ἔτι μᾶλλον **-καὶ ἀπομακρύνονται, φεῦ, ὁσμέραι ὄλοεν καὶ περισσότερον-** τόσον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ὅσον καὶ τῆς ἡμέτερας Ἐκκλησίας.

Ἦδυναμεθα, μᾶλλον δὲ εἶχομεν χρέος, νὰ πράξωμεν ὅ,τι ἔπραξεν ἡ Δευτέρα Βατικάνειος Σύνοδος (ἐπίτηδες δὲν ἀνατρέχω εἰς τὸν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τῶν ὀρθοδόξων συνόδων τοῦ ἀπώτερου παρελθόντος). Ἡ ἐν λόγῳ σύνοδος διεκήρυξε πρῶτον τὴν πίστιν τῆς, ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἐν συνέχειᾳ δὲ ἐδήλωσεν, ὅτι εἰς τοὺς μὴ ρωμαιοκαθολικοὺς εὐρίσκει ἔνθεν μὲν περισσότερα ἢ ὀλιγώτερα γνήσια στοιχεῖα τοῦ ἀρχέγονου χριστιανισμοῦ, ἔνθεν δὲ παρεκκλίσεις καὶ ἐλλείψεις. Εἰδικῶς τονίζει, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, καίτοι τὰ μέλη τῆς εἶναι “κεχωρισμένοι ἀδελφοί” (fratres separati, disiuncti), κατέχει μὲν τὰς οὐσιώδεις ιδιότητας τῆς Ἐκκλησίας (Εὐχαριστίαν, μυστήρια, ἱερωσύνην, ἀποστολικὴν διαδοχὴν...), ὑστερεῖ δὲ κυρίως ὡς μὴ πλήρως ἢ ἐπαρκῶς ἀναγνωρίζουσα τὸ παπικὸν πρωτεῖον. Ἀνάλογον διατύπωσιν ἔπρεπε νὰ προφέρῃ καὶ ἡ ἡμέτερα Σύνοδος: μετὰ τὴν ἀρχικὴν καὶ βασικὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ὁμολογία, ρητὴ καὶ ἀπερίφραστος, ἀναγράφεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπὸ παρουσίας κείμενου, ἔπρεπε νὰ προσεπιλεχθῇ εὐθέως καὶ κατηγορηματικῶς, ὅτι οἱ μὴ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἔχουν καὶ ὑγιᾶ στοιχεῖα ἐκ τῆς κοινῆς ἀρχαίας Παραδόσεως καὶ λίαν σοβαρὰ ὀλισθήματα εἰς τὸν χῶρον πίστεως καὶ τάξεως, ἔνεκα τῶν ὁποίων καὶ δὲν ἔχουν κοινωσίαν μετὰ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Εἰδικῶς ὡς πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἔπρεπε νὰ ἐξαρθῇ, ὅτι οὐ μόνον τὸ δόγμα περὶ τοῦ ὑδροκέφαλου παπικοῦ πρωτείου καὶ ἀλαθῆτος, ἀλλὰ καὶ ἡ προσθήκη τοῦ Filioque εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως συνιστοῦν ἀνυπερβλήτα ἐμπόδια διὰ τὴν ἔνωσιν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἅμα δὲ καὶ τὰ κυρία θέματα τοῦ διεκκλησιαστικοῦ θεολογικοῦ διαλόγου. Ἐὰν εἶχομεν ἐκφρασθῇ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, θὰ παρεῖλκεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἡμιλέκτου καὶ ἰσχυρῆς φρασεολογίας περὶ τῆς “ἱστορικῆς ὑπάρξεως” τῶν μὴ ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν, ἄρα δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς περὶ τῶν “ἱστορικῶν ὀνομασιῶν” τῶν διαλεκτικῆς. Ἐὰν καὶ τότε θὰ ἀπουσίαζον ὠρισμέναι Ἐκκλησίαι, θὰ ἦτο νόμιμος ἡ ἀναζήτησις ἄλλων, ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἐξωεκκλησιαστικῶν, κινήτρων τῆς ἀπουσίας. Τὸ κατ' ἐμέ, τὰ σήμερον δημοσιευόμενα κατηγορητήρια κατὰ τῶν μὴ προσελθουσῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς δῆθεν ἄνευ λόγου ἢ δι' ἐξωγενεῖς σκοπιμότητας ἐσκεμμένως καὶ ἐκ προμελετῆς ἀρνηθειῶν νὰ συμμετάσχουν, ἀποτελοῦν ὑπεκφυγὴν, ἂν μὴ καὶ μεγάλην ἀδικίαν. Ἴνα μὴ παρεξηγηθῶ καὶ κατηγορηθῶ διὰ πολλοστήν φοράν, ὅτι “ἠὺτομόλησα”(!) ἢ ὅτι παριστάνω αὐτόκλητον “συνήγορον” τῶν δι' εὐλόγους ἢ παράλογους αἰτίας ἀπολειφθέντων Πατέρων καὶ ἀδελφῶν, δηλῶ, ὅτι ἐποφελεστέρα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν θὰ ἦτο ἡ παρουσία καὶ ἡ ἐνεργός, δυναμικὴ συνεισφορά των.

Ἐχω, ἐν τούτοις, κατανόησιν καὶ συναίσθησιν, ὅταν ἀκούω τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου νέων σχισμάτων, παρασυναγωγῶν καὶ “ἀποτειχίσεων” συνεπειᾶ ἐλλιπῶν, κατ' οὐσίαν πενιχρῶν κειμένων, ὑποδεεστέρων καὶ αὐτῶν τῶν κειμένων τῆς Δευτέρας Βατικανείου Σύνοδος, ἢ συνεπειᾶ ἀπερισκέπτων καὶ ἄστοχων ἀποπειρῶν παρεμβάσεως εἰς τὰ θέματα τοῦ γάμου, τῆς νηστείας, τοῦ ἑορτολογίου καὶ ἄλλων παρεμφερῶν θεσμῶν.

Ταῦτοχρόνως δὲν ἔχω κατανόησιν καὶ συμπάθειαν δι' ὅσους λέγουν: “Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν οἱ φανατικοί, οἱ σκοταδισταί, οἱ... οἱ...”. Ἀπεναντίας, ὅλοι ἐνδιαφέρουν ἡμᾶς: οἱ “ἡμέτεροι” καὶ οἱ “ὄθνεῖοι”, οἱ ἐγγυὺς καὶ οἱ μακράν.

Καὶ τοῦτο ποιῆσαι κακεῖνο μὴ ἀφιέναι, κατὰ τὸ Κυριακόν λόγιον. Εἰ μὴ τι ἄλλο, καὶ ἡ ἀσθένεια τῆς συνειδήσεως τοῦ δικαίως ἢ ἀδίκως σκανδαλιζόμενου ἀδελφοῦ ἐμποιεῖ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τὸ αἶσθημα τῆς ποιμαντικῆς καὶ ἀνθρωπίνης εὐθύνης, συναλληλίας, συμπάθειας... “Οὐκ ἐν ρήμασι”, ἀλλ’ ἐν πράγμασιν ἡμῖν ἡ εὐσεβεία”. Ἐὰν δὲ ἀναζητηθῇ καὶ “ἐν ρήμασι”, πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἀποκλειστικῶς ἐν “ξένοις ρήμασι, ξένοις διδάγμασι, ξένοις δόγμασι τῆς Ἁγίας Τριάδος”.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διακρίνουν **δύο εἶδη θεολογικῆς γλώσσης**, “**λόγον δογματικόν**” καὶ “**λόγον ἀγωνιστικόν**” (ἢ “**λόγον ἀντιρρήτικόν**”), χρησιμοποιοῦν δὲ συχνάκις καὶ γλώσσαν φιλοφροσύνης, ἀβροφροσύνης, εὐγενείας, εὐπροσηγορίας, λεπτότητος. Κλασσικὸν παράδειγμα τυγχάνει ὁ τρόπος τοῦ ἐκφράζεσθαι εἰς τὸν ἅγιον Μάρκον τὸν Εὐγενικόν: κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ μεταξὺ “**Λατίνων**” καὶ “**Γραικῶν**” διαλόγου ὁμιλεῖ εἰς γλώσσαν φιλόφρονα, καθαπτομένην τῶν δογματικῶν διαφορῶν ἐμμέσως καὶ διακριτικῶς, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὴν ἑναρκτήριον πρὸς τὸν πάπαν Εὐγένιον Δ' προσλαλίαν του· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διαλόγου συνεχίζει εἰς γλώσσαν δογματικῆς ἀκριβολογίας καὶ σαφήνειας, μὴ ἐγκαταλείπων τὸ καλοπροαίρετον καὶ πρᾶγον ὕφος, ἐν τέλει δέ, μετὰ τὴν θλιβερὰν λήξιν τῆς ἐνωτικῆς σύνοδου, καταφεύγει, ἐξ ἀνάγκης καὶ ποιμαντικῆς εὐθύνης, εἰς χρῆσιν πολεμικῆς καὶ ἐλεγκτικῆς γλώσσης.

Ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο, ἡ Σύνοδος ἡμῶν ὀρθῶς μὲν, κατὰ τὴν ταπεινὴν μου ἄποψιν, προσεφώνησε τοὺς ἑτεροδόξους παρατηρητάς, μέσω τοῦ Παναγιώτατου Προέδρου τῆς, διὰ λόγων φιλαδέλφων καὶ ἐγκαρδίων καὶ ἀπέφυγε συνάμα, διαλόγου χάριν, τὸ σκληρὸν ὕφος τῆς ἀντιπαραθέσεως· ἔπρεπεν ὅμως, μᾶλλον δὲ καὶ ὠφείλε, νὰ κατάθεσθαι διὰ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος κειμένου τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐκκλησιολογικῆς τῆς ταυτότητος καὶ αὐτοσυνειδησίας κατὰ τρόπον εὐκρινέστερον, συνεπέστερον καὶ ἀκριβέστερον. Τοῦτο, δυστυχῶς, δὲν κατέστη δυνατόν, ἀφοῦ κατὰ τὰς πλείστας ὄσας προπαρασκευαστικὰς ἐν Γενεύῃ συνεδρίας, παρὰ τὴν δυσαρέσκειαν πολλῶν ὡς πρὸς τὸ κείμενον καὶ **παρὰ τὴν ὀξύτατην κριτικὴν του, τὸ κείμενον - διὰ λόγους, οἱ ὅποιοι σιγῇ τιμάσθωσαν! - δὲν ἀνεθεωρήθη εἰς βάθος καὶ κατὰ πλάτος, καθὼς ἦτο ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ σύστασις τῶν Προκαθήμενων τῶν αὐτοκέφαλων Ἐκκλησιῶν**, ἀλλὰ παρεπέμφθη, σχεδὸν ἀνέπαφον κατ’ οὐσίαν, εἰς τὴν Σύνοδον, ὅπου, λογω ἐλλείψεως χρόνου καὶ ὁμοφωνίας, ὑπέστη διακοσμητικὰς μᾶλλον ἀλλαγὰς, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν τροπολογίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ πλέον ἐπίμαχον καὶ παρεξηγήσιμον σημεῖον του.

Ἄς μὴ ἀπατώμεθα ἢ κρυπτόμεθα: **τὸ προβληματικὸν τοῦτο κείμενον εἶναι ἡ πρώτη καὶ κυρία αἰτία τῆς ἀρνήσεως τῶν τεσσάρων ὀρθοδόξων Πατριαρχείων νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν Σύνοδον**, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ἐδυσκολεύετο μὲν καὶ ἀμφιταλαντεύετο μέχρι τελευταίας στιγμῆς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν συμμετοχὴν τῆς, προσήλθε δὲ τελικῶς διὰ δύο λόγους: ἐξ ἀγαπῆς πρὸς τὴν μαρτυρικὴν Μήτηρα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπ’ ἐλπίδι, ὅτι τὰ ἀσθενοῦντα καὶ ἐλλείποντα τῆς προπαρασκευαστικῆς περιόδου θὰ θεραπευθοῦν καὶ θὰ ἀναπληρωθοῦν κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς Σύνόδου, ὅτι δηλαδὴ, πλὴν τῶν κειμένων, ἡ Σύνοδος θὰ ἀσχοληθῇ καὶ πρὸς τὰ καίρια σύγχρονα προβλήματα τῆς καθ’ ἡμᾶς Ἀνατολῆς, ὅπως εἶναι τὰ σχίσματα, εἴτε ἐθνοφυλετικῆς εἴτε “**ζηλωτικῆς**” ἐμπνεύσεως, ἡ ἀκοινωνησία Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ ἀντικανονικὴ συμπεριφορὰ ἄλλων Ἐκκλησιῶν, τὸ αὐτοκέφαλον, τὸ ὅποῖον κατήντησε νὰ εἶναι πονοκέφαλος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλα τινά. Πλὴν ὅμως, οὐδὲν τοιοῦτο ἔλαβε χώραν: ἀφοῦ **ἀπερρίφθη ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας νὰ θεωρηθοῦν αἱ ἐν Κρήτῃ συνοδικαὶ ἐργασίαι ὡς ἡ πρώτη φάσις τῆς ὅλης συνοδικῆς πορείας καὶ νὰ κηρυχθῇ ἡ περαιώσις τῆς Συνόδου μετέπειτα**, ἐν καιρῷ, κατόπιν συζητήσεων “ἐφ’ ὅλης τῆς ὕλης” καὶ τῆ ἐκ τῶν ὑστερῶν συμμετοχῆ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ Σύνοδος αὐτοπεριωρίσθη εἰς ὀλιγόημερον ὄρασιν, καταναλώσασα καὶ τὸν ὀλίγον διαθέσιμον χρόνον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ μερικὴν διόρθωσιν τῶν

υποβληθέντων εἰς αὐτὴν κειμένων, ἄνευ ζώσης, αὐθορμήτου καὶ ἐλευθέρας ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων περὶ φλεγόντων ζητημάτων τῆς σύγχρονου Ὁρθοδοξίας.

Ἀπωλέσθη, δυστυχέστατα, ἡ εὐλογημένη ἱστορικὴ εὐκαιρία τῆς ἀντιμετώπισεως καὶ ἀρχῆς λύσεως σωρείας προκλήσεων καὶ πειρασμῶν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἡ εὐκαιρία μαρτυρίας περὶ τῆς ζώσης καὶ ζωογόνου Παραδόσεώς της, περὶ τῆς ἐνότητος, καθολικότητος καὶ συνοδικότητός της. Θὰ εἶναι θαῦμα Θεοῦ, ἐὰν ἡ Σύνοδος εὐμοιρήσῃ τῆς εὐκταίας πανεκκλησιαστικῆς ἀποδοχῆς της ὡς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Σύνόδου. Φοβοῦμαι, ὅτι θὰ μνημονεύηται ἐν τῇ μελλοντικῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἡ Σύνοδος τῆς Κρήτης, ὡς περιφερειακὴ Σύνοδος τῶν μετασχουσῶν ἐν αὐτῇ Ἐκκλησιῶν, ἄνευ σημαντικωτέρας ἀκτινοβολίας καὶ ἐπιδράσεως. Ἴσως καὶ τοῦτο εἶναι προτιμώτερον τῆς πλήρους ἀφασίας καὶ ἀπουσίας ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι.

ἀπό: <http://immorfou.org.cy/web-tv/1297-mpoyl-34.html>